

IZ STARIJE LITERATURE

PABIRCI IZ »LOVAČKO-RIBARSKOG VIESTNIKA«

U prošlom godištu »RIBARSTVA« (1994.) pratili smo članak u nastavcima »Prvi ribarski časopis«. Upoznali smo se samo s prvim godištem 1892. »Viestnika prvoga obćega hrvatskoga društva za gojenje lova i ribarstva«. Časopis pod tim imenom izlazio je samo dvije godine — 1892. i 1893. Treće godište 1894. već mijenja ime u »LOVAČKO-RIBARSKI VIESTNIK«, a tiska se u Križevcu (ne Križevci, nego Križevac). Pod tim imenom izlazi sve do godine 1957., a do godine 1923. jedini je ribarski časopis. Tada se, naime, pojavljuje »RIBARSKI VJESNIK« kao glasilo Zagrebačkog ribarskog društva.

Budući da je u prethodnome članku (nastavcima) prikazano samo prvo godište »Viestnika...«, u ovom ćemo »popabirčiti« ribarske vijesti i teme iz drugog godišta 1893., koje je tiskano u Varaždinu.

U broju 1. »Viestnika...« za siječanj, u rubrici »Ribo i rakolov«, izašla je notica pod naslovom: »Glavatica u Savi kraj Zagreba«. U njoj piše da je 6. siječnja 1893. u Savi kod savskog mosta u Zagrebu ulovljena na udicu »glavatica* (Lachsforelle) u duljini od 92 cm, sa obsegom od 52 cm i 'težka' 10 kilograma. Ovo je u kratkom vremenu drugi slučaj takve vanredne lovine na istom mjestu.« — U broju 2. izišao je ispravak da se glavatica ili mladica ne zove na njemačkom »Lachsforelle«, nego »Huchenforelle«, Rothfisch ili jednostavno Huchen, (latinski »*Salmo hucho*«). Lachsforelle uopće ne živi u našim vodama.

U broju 2. za veljaču izviješteno je o djelovanju Upravnog odbora »Društva« za 1892./93. Zaključeno je »u interesu podignuća ribarstva u zemlji pako, upraviti na visoku kr. i zem. Vladu predstavku, za shodnu uredbu da se i na domaćem kr. šumarskom i gospodarskom učilištu u Križevcih, čim prije i nauka o ribarstvu, slušateljem predavala bude«.

U 3. broju objavljen je članak »U zaštiti ribarstva« iz pera našeg poznatog, uvaženog i vrlo priznatog zoologa Spiridona Brusine. O kakvome se znanstvenom autoritetu radi, dovoljno je reći da je, među brojnim odlikovanjima, primio i odličje kneza Crne Gore Nikole I., a od ruskog cara Komanderski red Sv. Stanislava. Brusina se u ovome članku osvrće na nacрте »Naredbe radi podignuća ribarstva u kopnenih voda u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji« iz godine 1883. i »Osnova zakona o ribarstvu« iz 1891., koje je priredila kr. zem. vlada, ali i jedno i drugo ostale su samo na nacrtu. On upozorava ne njihove nedostatke i daje svoje prijedloge. Tako npr. smatra da peša — *Gobio* i čikova — *Cottus*, ne treba štiti jer su neznatne ribe po gospodarskoj vrijednosti, a

* Nap. ur. Mislilo se na mladicu *Hucho hucho* koja živi samo u dunavskom slijevu.

i vrlo štetne budući da se hrane mrijestom drugih, kvalitetnih riba. Za manjka ili mliječa — *Lota vulgaris*, smatra da ne treba određivati lovostaj za vrijeme mrijesta, jer se on samo tada može loviti, a, s druge strane sama ga priroda štiti velikom plodnošću (ima do milijun jaja). Protivi se i zaštititi štuke jer je sama najveći grabežljivac s kojim se ne mogu natjecati ni som ni mliječ. Za nju pravo kažu »da odgovara tigru na kontinentu, a morskom psu oceana«, no i, unatoč tome ne preporučuje tamanjenje štuke, ali ni zakonsku zaštitu.

U pogledu određivanje lovostaja, smatra da se mora uzeti u obzir ravnanje dobi mriještenja riba prema toplini svake godine, odnosno životnom arealu ribe, tj. nastava li gornji ili donji tok rijeke. Također upozorava na to poteškoće oko određivanja minimalne dopustive dužine za lov, odnosno prodaju. Spominje činjenicu da je ista vrsta ribe, iste dobi, u Dunavu i Savi veća nego u Kupi ili u Krapini.

U principu, kao što propisuju i zakoni ostalih zemalja, smatra da treba zaštititi samo plemenitiju ribu, već i zato što najcjenjenije ribe nose malo jaja (lipljen 2.000 — 3.000, pastrva 500 — 2.000).

Što se tiče raka, predlaže zabranu lova ženki kroz cijelu godinu, jer je rakova u našim vodama gotovo nestalo.

Također predlaže da se naredbom i zakonom odredi zabrana pojedinih načina ribolova i ribolovnih alata. Treba svakako zabraniti gradnju preboja, zapora i zagrada na rijekama, potocima i na poljima za vrijeme poplava, kojima se prijeći povratak ribe u riječna korita.

Autor preporučuje da vlada zakonom uvede službu ribarskog nadzornika, koji mora biti sposoban i čestit ribarski majstor, a ujedno bi bio kao putujući učitelj, upućivao bi ljude i podupirao razvoj ribogojstva.

Autor se očituje protiv uvođenja novih ribljih vrsta, jer smatra da Hrvatska i Slavonija obiluju izvrsnim domaćim vrstama koje valja štititi i gajiti.

Na kraju članka Brusina daje svoj kompletan prijedlog lovostaja i dopuštenih duljina ribe za lov za sve naše vrste riba.

U broju 8/1893. tiskan je poduži članak prof. Ota Frangeša, dugogodišnjega profesora ribogojstva na Kr. šumarskoj i gospodarskoj akademiji. Naslov mu je bio »Kojim se sredstvi može unosnost ribnjaka podignuti?« Na početku članka autor ustvrđuje da je diletantizam kompromitirao i nanio veliku štetu trima malim granama gospodarstva: peradarstvu, svilogojstvu i ribogojstvu. Navodi primjer umirovljenog časnika s dosta velikom ušteđevinom, koji se okušao u brojnim gospodarskim pothvatima — uzgoju purana, dinja, lubenica, luka, rakova, i riba, potkovan znanjem iz praktičnih knjižica, te savjetima i uputama brojnih »stručnjaka«. On je u svim tim pothvatima propao, a za to je okrivio same gospodarske grane kao puki »švindelnik«.

Autor ustvrđuje da i u nas ribogojstvo može biti unosno, ali samo ako se temelji na solidnu znanju i novim istraživanjima, napose češkog ribogojca Jana Šuste. On je svojim spoznajama »o hrani šarana« zadao novi smjer cijelom ribogojstvu. Opovrgnuo je dotadašnje vjerovanje da se šaran hrani trulim i

živim biljkama, te dokazao da su mu jedina hrana male vodene životinje iz rodova kornjaša, rakova i mekušaca. Ta je pak spoznaja dovela do nove, da su šaranu u uzgoju najveći neprijatelji konkurenti u prehrani koji se hrane istom hranom, kao što su: deverika (*Abramis*), peš (*Gobio*), i bjelica (*Leucaspis*). Te je ribe teško iskorijeniti, ali im se može doskočiti ako u ribnjak upustimo štuke, smuđeve, mreene i ostriže, razumljivo, takve koje ne mogu naškoditi šaranu. Ribnjaku se dodaju još crvenperka (*Scardinius*) koje jedu biljnu hranu pa šaranu ne smetaju, a same su dobra hrana grabežljivim ribama.

Tako smo došli do zadnjeg zaključka Šustina otkrića — o podizanju unosnosti ribnjaka povećanjem produktivnosti, i to uzgojem više vrsta riba — *kombiniranim ribogojstvom*.

Kako se, međutim, i najplodnija zemlja iscrpljuje, treba je s vremena na vrijeme pognojiti ili odmoriti. Isto je i s ribnjakom kojemu je nužno vratiti ono što mu je proizvodnjom ribljeg mesa oduzeto. Tako se pojavljuje potreba gnojenja ribnjaka. Autor kaže da samo ribnjak koji se od vremena do vremena ispražnjuje od vode, te tako preko ljeta i zime prepušta utjecaju topline i studeni i koji se ore i gnoji, da će samo takav ribnjak davati maksimum svoje proizvodnje.

Autor je, dalje, opširnije obrazlagao češka iskustva. U neplodnim i vrlo iscrpljenim ribnjacima, gdje ni navedene melioracije nisu dovele do željenih uspjeha, pristupilo se umjetnom hranjenju riba kao najintenzivnijoj ribogojstvenoj mjeri. Za naše prilike autor smatra dovoljnim da se proizvodna snaga ribnjaka podiže držanjem raznih vrsta riba koje jedna drugoj ne smetaju u razvoju, dakle šarana, štuke, smuđa, ostriža i mreene. Naime, on tvrdi da naši ribnjaci (?) nisu toliko istrošeni, pa ih nije potrebno odmarati i ribu umjetno prihranjivati.

Autor zaključuje da je *kombinirano ribogojstvo* spojeno s obrađivanjem ribnjaka svakih 3 do 5 godine najracionalnije i najsvrsishodnije sredstvo za podizanje unosnosti ribogojstva.

Mi bismo pak mogli zaključiti da u ovih 160 godina nismo baš odveć napredovali u ribogojstvenoj teoriji i praksi.

Nastavit će se!

Priredio: Cvjetan Bojčić, dipl. inž.